

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Solvuntur objectiones Adversariorum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

tra præsentiam Dei in omnibus rebus, infertur ex ejus potentia & virtute operativa.

§. VI.

Solvuntur objectiones Adversariorum.

95. **O**bjicies primò: Modus quo Deus existit in rebus creatis, per essentiam, est distinctus ab alio, quo in eis dicitur esse per potentiam, ut colligitur ex D. Thoma hic art. 3. Sed Deus existit in rebus per potentiam, mediante operatione talis potentie: Ergo ratio essendi per essentiam in omnibus rebus, non potest esse operatio Dei virtualiter transiens.

- Confirmatur primò: Si per impossibile daretur aliquod ens non productum à Deo, adhuc ex vi immensitatis, Deus esset illi præsens, & ab eo indistans: Ergo præsentia Dei in rebus, non fundatur in ejus causalitate, & operatione. Consequentia patet, Antecedens probatur. Res illa non producta à Deo, esset in aliquo loco: Ergo eum sphaera divina immensitatis sit infinita, & ad omnia loca se extendat, Deus ratione suæ immensitatis esset præsens tali creaturæ.

- Confirmatur secundò: Si operatio Dei virtualiter transiens, esset ratio formalis per quam Deus fieret præsens & existens in rebus, sequeretur quòd attributum immensitatis Dei, esset fundamentum in ejus operatione ad extra, eamque tanquam causam virtuales, & rationem à priori supponeret: Sed hoc non potest dici, cum immensitas necessaria, immutabiliter, & ab æterno, Deo conveniat, & operatio virtualiter transiens sit ei libera, & ei conveniat solum in tempore: Ergo operatio transiens non est ratio formalis, per quam Deus fiat præsens & existens in rebus.

96. **A**d objectionem respondeo negando Minorem; non enim operatio, sed potentia ipsa est Deo ratio existendi in rebus per potentiam: nam si Deus nihil actu operaretur, sed solum posset operari in rebus, in illis esset: non quidem per essentiam & substantiam, sed per virtutem, & potentiam. Unde D. Thomas hic art. 3. *Deus est in omnibus per potentiam, in quantum omnia ejus potestati subdantur, & in omnibus per essentiam, in quantum adest omnibus ut causa essendi.*

97. **A**d primam confirmationem, nego Majorem: Sicut enim si separaretur quantitas ab aqua quæ est in vase, illa non diceretur amplius esse in vase, tanquam in loco: quia cum substantia corporea non sit in loco, nisi ratione quantitatis, quæ tangit superficiem alterius corporis ambientis, sublata quantitate, non posset amplius remanere in loco, nec ab aliqua superficie corporis ambientis contineri. Ita similiter, cum creatio sit contactus formalis, quo divina virtus creaturas contingit, easque sibi applicat, & conjungit: si per impossibile aliqua res non esset à Deo per creationem, Deus non esset illi præsens, nec indistans positivè, sed tantum negativè: sicut (ut persistamus in eodem exemplo) aqua illa spoliata quantitate, diceretur præsens vasi, & ab eo indistans, solum præsentia & indistantià negativà. Vel etiam sicut Angelus qui nullibi operatur, dicitur esse negativè præsens, & indistans à loco in quo potest operari, ut dicemus in Tractatu de Angelis.

Disp. 4.
art. 1.
§. 7.

Verum si liceat Adversariis ex suppositione impossibili argumentari, nobis etiam licebit ex simili suppositione contra illos arguere. Si enim

A per impossibile Deus non esset immensus, & non haberet vim replendi omnia loca; si tamen produceret aliquam creaturam, esset illi præsens: Ergo Deus non est præsens rebus ratione immensitatis, sed ratione operationis.

Ad secundam confirmationem, nego sequelam Majoris: Quamvis enim actualis præsentia, & existentia Dei in rebus, fundetur in ejus operatione virtualiter transeunte, non tamen attributum immensitatis: quia illud non consistit in actuali præsentia Dei in rebus, sed in aptitudine & potentia quam habet ad existendum in illis, seu in vi repletiva omnis loci existentis, aut possibilis. Unde cum talis vis & aptitudo, necessariò, & ab æterno Deo conveniat, attributum immensitatis necessarium est ac æternum, quamvis actualis præsentia Dei in rebus, sit temporanea, ac dependens à libero decreto suæ voluntatis, ejus omnipotentiam applicantis ad illarum productionem & conservationem.

Objicies secundò: Posterius non potest esse ratio formalis prioris: Sed Deum esse alicubi prius est quam Deum ibi operari, quia operari sequitur esse: Ergo operatio non est ratio formalis, per quam Deus sit præsens & existens in rebus.

Respondeo negando Majorem: Deus enim non est prius in aliqua creatura, quam operetur in ea; imò naturà prius est quod Deus operetur in ea, quam quod in ea existat, cum operatio virtualiter transiens, sit ei ratio formalis cur sit in aliqua re, ut ostensum est. Unde ad illud quòd additur, nempe quòd operari sequitur esse, dicendum est quòd operari sequitur esse, in ordine essendi, non tamen in ordine locandi: imò potius in isto ordine, in substantiis spiritualibus, esse in loco, sequitur ad operationem.

Ut hoc fiat evidentiùs, & faciliùs diluantur argumenta Adversariorum, breviter exponenda est subtilis & acuta doctrina ingeniosi Caietani, qui hic art. 1. & infra quæst. 52. art. 1. observat, in re locata, sive spirituali, sive corporea, tria esse consideranda, quæ secundum diversos respectus habent rationem prioris & posterioris. In rebus enim corporeis est substantia quæ locatur, quantitas quæ est ratio locandi, & ubi seu relatio præsentie, quæ sequitur ad illam tanquam ad proprium fundamentum. Similiter in substantiis spiritualibus, est ipsa Dei, vel Angeli substantia, quæ est præsens & indistans à loco; operatio virtualiter transiens, quæ est contactus virtutis, per quem fit præsens; & relatio vel denominatio præsentie, quæ in eo fundatur. Et hæc tria diversimodè considerari possunt, & iuxta diversas considerationes habere rationem prioris & posterioris. Si enim considerentur, in ordine essendi, substantia tenet primum locum; secundum quantitas dimensionis in rebus corporeis, & contactus virtutis in substantiis spiritualibus; & tertium, relatio seu denominatio præsentie. Secus est in ordine locandi: nam in tali ordine, primum est quantitas dimensionis in rebus corporeis, & contactus virtutis in substantiis spiritualibus; secundum, ipsa substantia rei corporeæ vel spiritualis, quæ locatur; tertium, relatio vel denominatio præsentie, quæ in tali contactu quantitativo, vel effectivo fundatur.

Objicies tertio: Si Deus fieret præsens rebus ratione operationis, attributum immensitatis non esset virtualiter distinctum ab attributo omnipotentie; Deus enim non diceretur immensus,

98.

99.

100.

nisi quia omnipotens : Sed hoc est falsum , & contra communem sententiam Theologorum , qui docent hæc attributa virtualiter inter se distingui : Ergo & illud.

Respondeo negando sequelam Majoris : nam licet immensitas Dei , radicaliter sit ab ejus infinitate & omnipotentia , non tamen formaliter est unum & idem attributum : quia attributa virtualiter distinguuntur in Deo , ut æquivalent diversis perfectionibus creatis , ad diversas lineas pertinentibus ; in creatis autem triplicem reperimus quasi latitudinem , scilicet durationis , virtutis agendi , & extensionis ac diffusionis in ordine ad spatium : prima latitudo competit æternitati , secunda omnipotentie , tertia immensitati : unde tria illa attributa virtualiter distinguuntur . Et licet operatio Dei pertineat tam ad immensitatem , quam ad omnipotentiam : diversimodè tamen : nam ad omnipotentiam pertinet , ut ratio agendi in genere causæ efficientis , ad immensitatem verò , ut ratio formalis , reddens Deum actu præsentem , & existentem in locis .

§. VII.

Verum Deus sit actu & positivè præsens in locis , seu spatiis imaginariis ?

101. **N**otandum primò : Per spatia imaginaria Theologos intelligere , privativa quædam intervalla , seu spatia quædam vacua & inania , quæ concipimus extra cælos , & quæ possunt repleri à corporibus , quæ ibi Deus potest producere . Sicut etiam ante hujus universi fabricam , fingimus fuisse vastitatem quandam inanem & vacuum , in spatio quod nunc occupat universum , quæ erat æqualis extensionis cum illo . De utroque ergo hoc spatio imaginario inquirimus , an Deus sit , vel fuerit in eo actu , formaliter , & positivè præsens : id est , an Deus de facto habitaverit in his spatiis , in quibus constitutum est universum , antequam ipsum conderet , & an modò sit extra cælos , ubi adhuc nihil produxit : quòd ut magis explicetur .

102. Notandum secundo , seu potiùs supponendum tanquam certum : Deum esse extra totum universum , si ly *extra* , negativè sumatur : id est si significet , quòd Deus non limitatur , nec coarctatur intra ambitum universi , cum ejus virtus sit infinita , & immensa , nec ullis limitibus aut terminis claudatur , vel circumscribatur ; unde dicitur 3. Reg. 8. *Si cælum & cæli cælorum te capere non possunt , quantum magis domus hæc* Sed si ly *extra* sumatur positivè , ita ut significet , quòd Deus sit positivè præsens , & existens in illis spatijs , quæ fingimus & imaginamur esse extra cælos , & totum universum ; illud est quod in controversiam vertimus , & de quo procedit præsens difficultas .

103. Notandum tertio : Duplicem adhuc posse distingui præsentiam positivam : unam formalem & actualem , quæ aliqua res est de facto præsens , & existens in loco : alteram verò potentialem , seu fundamentalem , ratione cujus est apta , seu potens in eo existere , licet de facto in eo non existat . Unde Caietanus & alij , duplicem præsentiam in Angelis distinguunt : unam actualem , quæ de facto constituuntur præsentem loco per operationem , & applicationem virtutis circa aliquod subjeetum ; & aliam veluti potentialem , quam vocant , *præsentiam ordinis* , per quam redduntur præsentem loco , inchoativè solum & incom-

Tom. I.

pletè , & quam dicunt habere Angelos custodes erga clientes , etiam quando actu circa illos non operantur : His præmissis .

Dico : Deum non esse actu & positivè extra cælos , in locis seu spatiis imaginariis , sed negativè tantum , & fundamentaliter , quatenus divina substantia , non limitatur , nec coarctatur intra ambitum universi , & est potens ad novos mundos condendos in illis spatijs , quæ imaginamur esse supra cælos . Ita communiter docent Thomistæ , quibus ex recentioribus subscribunt Vazquez , Granadus , Tannerus , Meratius , Monacæus , & alij : contra Suarem , Molinam , Valentiam , & Lessium .

B Probatum primò conclusio ex Sanctis Patribus , qui ad illam interrogationem , ubinam esset Deus antequam mundum creasset ? respondent fuisse tantum in seipso . Sic Tertullianus adversus Praxeam cap. 5. *Ante omnia (inquit) erat Deus solus ipse sibi & mundus & locus & omnia* . Et Minutius Felix in Octavio , ait *palam esse quòd ante mundum Deus fuerit ipse pro mundo* . Item Augustinus super Psalmum 122. explicans illa verba : *Qui habitas in cælis* , sic ait : *Antequam faceret Deus cælum & terram , ubi habitabat ? & antequam faceret sanctos , ubi habitabat ?* Et respondet : *In se habitabat Deus , apud se habitabat , & apud se est Deus* . Quibus consonant antiqui illi versiculi , quos recitat Dionysius Carthusianus in 1. dist. 7. qu. 1.

Dic ubi tunc esset , cum præter eum nihil esset ? Tunc , ubi nunc , in se : quoniam sibi sufficit ipse . At si Deus ante creationem mundi , fuisset positivè præsens & existens in spatiis imaginariis , in alio quàm in seipso fuisset : Ergo non est præsens positivè in spatijs imaginariis . Unde Augustinus 7. Confess. cap. 1. falsam esse docet hanc imaginationem , quæ Deus cogitatur præsens & existens in infinitis spatijs . *Ita (inquit) te vitam meam grandem per infinita spatia undique cogitabam penetrare totam mundi molem , & extra eam quaqua-versum per immensa sine termino , ut haberet te terra , haberet cælum , haberent omnia , & illa finirentur in te , tu verò nusquam* . Et subdit : *Ita suspicabar , quia aliud cogitare non poteram , nam falsum erat* .

D Probatum secundo conclusio ratione desumpta ex D. Thoma in 1. dist. 37. qu. 2. art. 3. in argumento *sed contra* , & ex D. Bonaventura ibidem puncto 2. art. 1. qu. 2. Deus non potest esse in nihilo , quia *in nihilo nihil est* , inquit S. Thomas : Sed spatia imaginaria nihil sunt ; illa enim sunt purè phantastica , nec habent esse , nisi in imaginatione Adversariorum : Ergo Deus non est in spatijs imaginarijs . Unde D. Bonaventura ibidem : *Stultum est dicere , Deum esse in eo quòd nihil est* .

E Confirmatur : Eadem est ratio de locis imaginarijs , ac de rebus imaginarijs : Sed Deus non est in rebus imaginarijs , v. g. in chimæra , hircocervo , alijsque similibus humanæ mentis delirijs : Ergo nec in spatijs imaginarijs .

106. Probatum tertio aliâ ratione quam habet D. Thomas ibidem . Ubi cumque Deus est , ibi est per suam operationem transentem : Sed Deus nihil actu operatur in spatijs imaginarijs : Ergo in illis non est actu præsens . Major præterquam quòd est D. Thomæ loco citato , sufficienter fuit à nobis supra demonstrata . Minor autem est evidens , ubi enim nullus est effectus , ibi nulla est Dei operatio transiens , cum operatio Dei tran-

N ij